

מאמר פתיחה

חשיבותה וגורליותה של הכשרות/הרב יוחאי פרידמן

מקור איסור
אכילת מאכלים
אסורים מן
התורה.

בפרשת שמיני (פרק יא') התורה מונה בהרחבה כל סוגי המאכלים הכשרים. בסוף הפרק התורה כותבת (פס' מא') **"וכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל"** וביאר הרמב"ן על אתר: **"טעם הכתוב הזה (כי הלא הפרשה דברה כבר על איסור אכילת בהמות טמאות ולמה חזרה לפרט כאן?) כי הזכיר למעלה השרצים לעניין טומאה, ופירט הטמאים, ולא דיבר שם בעניין איסור אכילה כלל (אלא רק על טומאה) ולכך אמר עתה ולכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל. לומר: כי בעניין האכילה אין הפרש ביניהם, שכולם אסורים."**
אם כן יוצא שאיסור אכילה גם נאמר על המאכלות האסורות.

בפס' מג' נאמר: **"אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ"** – מכאן משמע איסור אכילה. **"ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם"** – מכאן שהאכילה בנוסף להיותה אסורה היא גם מטמאה.

אם כך נשאלת השאלה: למה התורה חוזרת (בפס' מג) ואוסרת את מה שנאסר כבר (בפס' מא')?

בפס' הבא (מד') כתוב: **"כי אני ה' אלוקיכם והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומס על הארץ."**

מכאן משמע שאכילת מאכלים אסורים מטמאה. והרי כבר נאמר בפס' הקודם עניין טומאה ע"י מאכלים אסורים?

בפס' הבא (מה') כתוב: **"כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים והייתם קדושים כי קדוש אני"**

משמע מהפס' (מה') שה' הוא אלוקינו ומשום שקדוש הוא עלינו להתקדש. שני עניינים אלו הוזכרו הרי בפס' הקודם (מד') מדוע אם כך התורה חוזרת עליהם?

האור החיים הקדוש, מיישב קושיות אלו במהלך נפלא מאוד: **"מה שכתב (בפס' מג') 'אל תשקצו...' לא בא ללמד על איסור אכילה שהרי כבר נאמר אלא בא:**

"להודיע כי האוכל מהשרצים נעשה נפשו עצמו שרץ."

ויש כאן עליה בדרגה בחומרת האיסור. מי שאכל אכילה לא כשרה לא רק שעבר על איסור אכילת מאכלים אסורים אלא שמהותו השתנתה... והפכה ל'משוקץ'!

וזהו מה שנאמר: **"אל תשקצו את נפשותיכם"** (נפשותיכם ממש!)

להודיע כי האוכל
מהשרצים במזיד
נעשה נפשו עצמו
שרץ

"ומה שהפס' (מגי') מסיים ב' **ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם** ' בא להוסיף עוד שצריכים ישראל להיזהר לבל יכניסו לפיהם אפילו בהסח הדעת, כי ההפרש שבין (האוכל) בשוגג למזיד. במציאות – זה כמזיד. (כלומר: אין הבדל ביניהם) כי התיעוב (האוכל הלא כשר) יעשה מעשהו בנפש האדם אפילו (שאכל) בהיסח הדעת, אלא שישתנה הפגם. במעשה מזיד – תעשה נפשו שקץ, ובשוגג – תטמא נפשו ותטמטם. והוא אומרו ' **ולא תטמאו** ו' (הכוונה – לאוכל במזיד) ו' **ונטמתם בהם** ': (מלשון טמטום – לאוכל בשוגג.)

כשישראל שומרים על כשרות ה' מוסיף שמירה על שמירתם ומונע מהם להיכשל גם בדברים שאינם בדיעתיים.

ומוסיף האור החי ים ואומר: **בפס' מד'** התורה מבארת למה אכילת דבר אסור חמורה כל כך? כי הקב"ה קדוש ואינו יכול להיות אלו ק, אלא רק לאומה קדושה וטהורה, ולכך בחר בישראל, ולכן אנו מצווים להתרחק מהטומאה. ומהו התהליך: "והתקדשתם" כלומר מה שמוטל עלינו הוא להתחיל ולהתקדש. ההתחלה היא הזהירות והפרישות ממאכלים אסורים והיא תלויה רק בנו. ההמשך כבר קשור במה שה' יעשה לאחר שהוכחנו את רצוננו להיות קדושים. והקב"ה מבטיח לנו כהמשך **"והייתם קדושים"**, מבאר האור החיים הקדוש: "אם אתם מתקדשים אני אקדש אתכם לבל יכנס לגופכם דבר שיקוץ" (גם בלי ידיעתכם, גם באונס, ובכל צורה אחרת...). שעל ידי שאנחנו נשתדל לשמור, הקב"ה בעצמו יסייע וישמור שלא יכנס דבר אסור ביהודי כדי שלא יטמא ויוכל להיות קדוש. ואז הקב"ה יוכל להיות אלוקיו.

אם שומרים על כשרות ה' שומר מכל רע

ומכאן ישנה עליית דרגה נוספת במעלתה בעניין שמירת הכשרות. אומר ה'אור החיים' הקדוש: "המשך הפס' **"ולא תטמאו את נפשותיכם"** לכאורה מיותר שכבר אמר (**בפס' הקודם**) שאכילה לא כשרה מטמאה את הנפש, ומה בא להוסיף? שאם אתה משתדל להישמר ממאכלים אסורים עוד: "אני מבטיחך שלא יאונה לך כל מין רע", דהיינו שהקב"ה מבטיח שמי רה והגנה מפני כל רע, גם כזה שאינו בשליטתנו.

מידה כנגד מידה: ישראל נבדלים ממאכלים אסורים הגויים נבדלים מהם ואין להם שליטה בישראל.

ומוסיף ומונה האור החיים עוד מעלה עצומה ואומר שעניין החזרה הנ"ל "בא לרמוז שבאמצעות שמירת מצווה זו לא ישלטו עכו"ם בעם ישראל..." הרי שמצוות הכשרות יש בכוחה לשמור לגמרי על כלל ישראל מכל סכנה ואיום האומות עלינו. וזה בתנאי שאנחנו נבדלים מהתיעוב, משקצים ומרמשים... אז המידה כנגד מידה היא שהגויים נבדלים מאתנו וממילא לא יכולים לנו.

פס' מד :

...כי אני ה'

אלוקים

והתקדשתם...

פס' מה' :

"כי אני ה' המעלה

אתכם מארץ

מצרים להיות לכם

אלוקים ...

ומשתמע מזה אף יותר מכך : כי מצאנו שפס' מה' לכאורה חוזר על תוכן פס' מד' (קודמו) דהיינו שה' הוא אלוקינו : "אני ה'... להיות לכם לאלוקים" ומה בא להוסיף? אומר האור החיים הקדוש שנכון שתוכנם של פסוקים זהה, אלא שפס' מה' בא לבאר למה ייחד הקב"ה שמו על בני ישראל רק כשיצאו ממצרים ולא לפני כן. "כי אין הקב"ה כביכול יכול לייחד שמו ולהשרות שכינתו אלא על המושלל מן הרע ההוא, ולזה לא ייחד שמו עליהם עד שהוציאם מארץ מצרים (כי היינו בטומאת מאכלים אסורים במצרים) ואם לא ישמרו עצמם מהתיעוב הנה הינם חוזרים להיות כמות שהיו קודם עלותם ממצרים "ויהיו משוללים מבחינה זו." (ה' לא יוכל לייחד שמו עליהם ולהיות להם לאלוקים.)

האיבן עזרא מבטא את הרעיון הזה במילים חריפות יותר : "כי לא העליתי אתכם מארץ מצרים כי אם להיות לכם לאלוקים ואם לא תהיו קדושים, לא אהיה לכם לאלוקים...." (רח"ל) כלומר הכשרות הינה אבן היסוד בקשר שבין עם ישראל לבין הקב"ה. קשר שמתבטא בקדושה, ממש כשם שקשר הנישואין של איש ואישה מתבטא בקדושה של "הרי את מקודשת לי" אמירה המבדילה את האישה מכל העולם ומייחדת אותה לבעלה, כך הכשרות מבדילה אותנו מכל העמים ומייחדת אותנו להיות עמו ומייחדת את שמו עלינו "להיות לכם לאלוקים" וזהו קשר של קדושה.

קדושה פרושה
הבדלה הפרשה.
קדושת המאכלים
מבדילה אותנו מכל
העמים הופכת
אותנו לעם קדוש
ואז מתייחד שמו
של ה' עלינו : "כי
קדוש אני"

לסיכום: קיימות ארבע דרגות באיסור אכילת מאכלים אסורים וכל אחת חמורה מקודמתה:

- א. איסור אכילה מאכלות אסורים.
- ב. האוכל מן השקצים (אם אכל במזיד) נהיה עצמו משוקץ. ואם בשוגג – נפשו תטמטם.
- ג. הגויים אינם יכולים לנו בשעה שאנו משמרים את כשרות המאכל.
- ד. ללא הקדושה (הפרישה וההבדלות ממאכלים אסורים) הנובעת מן הכשרות, ה' לא ייחד את שמו עלינו ולא יהיה לנו לאלוקים. (על כל המשתמע מכך.)

ותשובה לשאלה שרבים שואלים מהיכן כל הדקדוקים והחומרות שנוהגים היום בכשרות? וכי כך נהגו בדורות הקודמים? הייתכן שגדולים וטובים מאתנו הקפידו פחות מאתנו היום? וכי רק אנו אוכלים כשר והשאר נכשלים ??? אכן האור חיים מתרץ זאת ואומר : "ומה גם בזמנים אלו שנוהגים האויר והארצות כולם יחד ואין

לך גידולי קרקע שאין בהם מהשיקוץ , שומר נפשו ישמור את הדבר . " (שמיני, יא' מג') דהיינו שזיהום האויר גרם להדרדרות באיכות גידולי הקרקע ולכן הם נפגמים ע"י חרקים ומזיקים, ועל כן בדורנו אנו יש צורך גדול יותר לבדוק ולהשמר מאשר בדורות הקודמים.